

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

WIZARA YA MAWASILIANO NA TEKNOLOJIA YA HABARI MUHTASARI WA MFUMO WA SERA YA UHAMISHAJI WA MAKAZI (RPF) WA UTEKELEZAJI WA MRADI WA TANZANIA YA KIDIJITALI (DTP)

1. Maelezo ya Awali

Serikali ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kupitia Wizara Mawasiliano na Teknolojia ya Habari (WUUB) inaandaa Programu inayopendekezwa ya Tanzania ya Kidijitali (DTP) inayokusudiwa kufadhiliwa kwa mkopo kutoka Benki ya Dunia (World Bank). Lengo la Mradi pendekezwa wa DTP ni kuongeza upatikanaji wa huduma za mtandao wa Intaneti zilizo bora na kwa bei nafuu kwa serikali, wafanyabiashara na raia; na kuboresha uwezo wa Serikali kutoa huduma za umma za dijitali. Mradi wa DTP unaundwa kutokana na mafanikio makubwa yaliyopatikana kupitia Programu ya Miundombinu ya Mawasiliano ya Kikanda - RCIP-TZ, programu ambayo imemaliza muda wake. Utekelezaji wa mradi huu utafanyika kwa Awamu ya I (2021-2025) na Awamu ya Pili (2024-2029) ambazo zitashughulikia vipengele vikuu kama itakavyoelezewa katika taarifa hii. Vipengele hivi ni Ekolojia ya Dijitali, Maunganisho ya Kidijitali, Jukwaa la Huduma za Kidijitali, Usimamizi wa Miradi na Kipengele cha Kukabiliana na Dharura na majanga p. Miradi midogo midogo inapendekezwa ili kutekelezwa katika kila kipengele. Utekelezaji wa mradi wa DTP utasimamiwa na Wizara Mawasiliano na Teknolojia ya Habari (WUUB) kwa kushirikiana kwa karibu na Ofisi ya Rais-Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora (OR-MUUUB).

2. Vipengele vya Mradi

Mradi wa Tanzania ya Kidijitali unachangiwa na vipengele vikuu vitatu kwa ajili ya kuwezesha maendeleo ya kidijitali: (i) **Ekolojia ya Kidijitali:** Kwa ajili ya kuimarisha sheria, sera, kanuni, uwezo wa kitaasisi na watu unaohitajika kukuza uwekezaji wa miundombinu ya TEHAMA, ushindani wa soko, ushiriki wa kidijitali, kutengeneza ajira na ubunifu; (ii) **Uunganishaji wa kidijitali:** Kwa ajili ya kuhakikisha ufikaji wa huduma za intaneti za bei nafuu, zenye ubora wa hali ya juu kwa raia wote, wakiwemo wa vijijini na kwa taasisi muhimu za serikali; na (iii) **Jukwaa na Huduma za Kidijitali:** Kwa ajili ya kujenga uwezo wa kiufundi, kiutaalam, kitaasisi, na miundombinu ya kidijitali ya serikali kwa ajili ya Serikali kuweza kutoa huduma kwa raia na kufanya shughuli zake kidijitali.

Kipengele cha Kwanza: Ekolojia ya Kidijitali.

Lengo la kipengele hiki ni kuifanya Tanzania kuwa mahali pa kuvutia zaidi na kwenye ushindani katika uwekezaji na ubunifu wa kidijitali, kuhakikisha kuwa faida za teknolojia ya kidijitali inawafikia wananchi wote na hivyo kusaidia kuweka

msingi wa ukuaji wa uchumi wa kidijitali. Hili litatimizwa kwa kuimarisha masuala yanayohusiana na mazingira ya kustawisha ekolojia ya kidijitali yaani kwa kutunga na kufuata sheria, kanuni na sera zenye maono ya mbele; kujenga ujuzi na uwezo wa kidijitali wa taasisi na vijana; kuendeleza kundi kubwa la wabunifu, wajasiriamali, na huduma saidizi; kuendeleza tasnia imara ya TEHAMA ya ndani iliyojengeka kwa misingi ya uwekezaji binafsi na yenye uwezo wa kutoa huduma za kufanya biashara kielektroniki, na kuondoa pengo la kidijitali ili kuhakikisha kuwa raia wote na wafanyabiashara wanafuata na maendeleo ya kidijitali. Malengo haya yatatimia kupitia:

(i) Mazingira wezeshi ya kidijitali

a. Kuanzishwa kwa Kituo cha Kitaifa cha Maendeleo ya Wataalam na Ubunifu wa TEHAMA

Lengo la shughuli hii ni kuanzisha kituo cha kitaifa cha maendeleo ya wataalam wa TEHAMA na vituo vya teknolojia kwa ajili ya vijana, wajasiriamali na biashara ndogo ndogo na za kati katika maeneo matano ya nchi ili kukuza ubunifu wa ndani nchini. Utekezaji wa shughuli hii utafanyika kwa kushirikiana na taasisi za elimu ya juu, taasisi za mafunzo ya ufundi, Wizara ya Elimu Sayansi na Teknolojia na Tume ya Sayansi na Teknolojia (COSTECH). Eneo hili litahitaji ushirikiano wa karibu na sekta binafsi kwa ajili ya kuhakikisha kuwa wataalamu wapya wa TEHAMA waliopewa mafunzo, wanakuwa tayari kuingia kazini wakiwa na sifa na ustadi unaohitajika kwa kampuni za sekta binafsi, na pia ufahamu wa usalama wa mitandao. Mradi utafuatilia kwa karibu ushiriki wa wanawake katika kunufaika na mafunzo yatakayotolewa, na kukuza mafunzo ya vitendo kwa vijana wa kike chini ya mpango utakaofadhiliwa na Serikali wa ajira kwa vijana. Ushirikiano wa moja kwa moja na sekta binafsi utawekwa, ikiwepo kuwa na programu maalum za kazini au mafunzo yanayotolewa na vituo vya ubunifu (soft centers). Kituo cha kitaifa kitaanzishwa katika ofisi za Tume ya TEHAMA zitakazojengwa Dodoma na vituo vinne vya ubunifu navyo vitaanzishwa katika taasisi za mafunzo au vyuo vikuu. Kimsingi, vituo vya ubunifu vitasambazwa katika maeneo manne kikanda kwa kanda za Kaskazini, Kusini, Pwani na Magharibi. Vigezo vya uteuzi wa vituo na taratibu za uratibu na usaidizi zitaandaliwa na kufafanuliwa katika mwongozo wa utekezaji wa mradi. Vituo vya ubunifu vitasaidiwa kuandaa njia za urejeshaji wa gharama kutokana na huduma watakazotoa na itahitajika kuanzisha uhusiano mzuri na wateja wa sekta binafsi ili kuwa na uendeleo kwa kipindi kirefu, mara tu fedha za mradi zitakapokwisha.

b. Uanzishwaji wa Maabara ya Matengenezo (Fabrication Labs)

Shughuli hii inakusudia kuanzisha Maabara ya Matengenezo (FabLabs) kwa ajili ukarabati wa vifaa chakavu vya TEHAMA, na kuhuisha programu tumizi ili viweze kutumika tena kwa kuviongezea muda wa kutumika, na pia kusaidia juhudi za kusambaza vifaa vya TEHAMA kwa taasisi za elimu. Hili litachangia upatikanaji wa vifaa vya TEHAMA vya gharama nafuu kwa madhumuni ya kujifunza. Kwa nyongeza, uanzishwaji wa “FabLabs” hizi utasaidia kupunguza taka zitokanazo na vifaa vya elektroniki (e-waste) na pia kujenga uwezo nchini Tanzania, wa kutumia tena na kuongeza muda wa matumizi kwa vifaa vya TEHAMA. Huu ni mkakati muhimu wa siku zijazo katika kushughulikia taka zitokanazo na vifaa vya

elektroniki. Maabara tatu zinatarajiwa kuanzishwa, na vigezo vya uchaguzi wa mahali vitakapoanzishwa vitaelezewa katika mwongozo wa utekelezaji wa mradi. Maabara hizi zitatakiwa kuandaa njia za urejeshaji wa gharama kutokana na huduma watakazotoa na pia njia za kutafuta msaada kutoka kwa sekta binafsi ili kuwa na uendeleu kwa kipindi kirefu, mara tu fedha za mradi zitakapokwisha.

c. Mapitio ya Uthibiti wa TEHAMA

Chini ya shughuli hii, Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari, kwa kushirikiana na Mamlaka ya Uthibiti wa Mawasiliano (TCRA) na kwa kushauriana na watoa huduma za mawasiliano wenye leseni na kwa msaada wa washauri waelekezi, itafanya mapitio ya mazingira ya kisheria na kisera ili kubaini mapungufu yanayozuia maendeleo ya uchumi wa kidijitali nchini Tanzania. Hii italenga utekelezaji kwenye mkongo wa mawasiliano na kupata mapendekezo kuhusu mipango yoyote mipya inayoweza kuwa muhimu katika kuandaa mazingira wezeshi ya uthibiti, kisheria na kifedha kwa ajili ya Uchumi wa Kidijitali. Katika shughuli hii, Wizara pia itakutana na TCRA na Wizara ya Afya Maendeleo ya Jamii Jinsia Wazee na Watoto ili kuhakikisha kuwa masuala ya jinsia yanajumuishwa katika mapitio hayo ya udhibiti katika uchumi wa kidijitali. Matokeo ya mapitio hayo yatatumika katika utekelezaji wa mradi kwa ujumla, lakini hasa katika eneo la maunganisho vijijini (rural connectivity). Shughuli zitakazofadhiliwa katika eneo hili zitajumuisha pia washauri elekezi na gharama mashauriano na wadau.

(ii) Miundombinu ya kusaidia maendeleo ya TEHAMA Kitaifa na kimataifa na kukuza Biashara za Kielektroniki.

a. Kuimarisha mfumo wa kitaifa wa anwani na namba za posta

Hii ni shughuli inayoendelea ambayo itatanua miradi ya majaribio ya Miundombinu ya Kitaifa ya Takwimu (NSDI). Shughuli hii inasimamiwa na TCRA, ambayo hadi sasa imejumuisha kata 66 (<http://www.address.go.tz/>). Mpango huu unatarajiwa kuhusisha kata 711 zilizopo katika Halmashauri 37 ambazo zinajumuisha Miji Mikuu, maeneo ya mkakati, Wilaya zenye biashara kubwa na maeneo mengine yenye mapato mengi. Shughuli zilizo chini ya mpango huu zitajumuisha utengenezaji wa ramani za kidijitali; barabara na mitaa kupewa majina na uwekaji wa alama na namba za nyumba; ukusanyaji wa taarifa; kuimarisha/kuhuisha kanzidata ya anwani ya taifa; kuandaa/kupitia upya sera na kanuni; kazi za TEHAMA; na uhamasishaji na kujenga uwezo. Ramani ya NSDI, au ramani ya kidijitali, itaweka jukwaa ambalo litakuwa na taarifa zilizopangiliwa kwa ajili ya kusaidia shughuli muhimu kama vile vitambulisho vya taifa vya kidijitali, na ramani za angani kwa ajili ya maendeleo ya taifa. Kazi ya uchoraji ramani itafanywa na maafisa wa serikali na wanafunzi (ambao watapewa malipo ya posho ya kila siku), watakaofanya kazi chini ya uongozi wa Wizara (TCRA na Shirika la Posta Tanzania). Uandaaji wa ramani za chini na upigaji wa picha utasaidiwa na uandaaji wa ramani za kidijitali utakaofanywa na kampuni za kibiashara zitakazo patikana kwa ushindani. Shughuli zitakazo fadhiliwa ni pamoja na ununuzi wa vifaa, utoaji huduma na kulipia gharama za uendeshaji.

b. Uendelezaji wa mfumo wa taifa wa usimamizi wa takwimu za TEHAMA

Shughuli hii inalenga kutoa takwimu za TEHAMA nchini zilizo kamili, sahihi na za wakati kwa ajili ya kusaidia maamuzi ya kisera kwa maendeleo ya taifa. Takwimu hizi zitakusanywa, kwa kufanya tafiti za TEHAMA kwa kaya, kuongezea taarifa kutoka kwenye utafiti uliofanywa mwaka 2017 na Benki ya Dunia kwa kushirikiana na Ofisi ya Taifa ya Takwimu (NBS). Hili litasaidia ukuaji wa uwekezaji katika sekta ya TEHAMA kwa kutoa taarifa muhimu kwa wawekezaji. Fedha kwa ajili ya eneo hili zitatumika kuwezesha kutengenezwa kwa mfumo wa usimamizi wa kielektroniki, uanzishwaji wa mifumo muhimu ya kuimarisha upatikanaji wa takwimu za TEHAMA na kuchunguza zaidi viashiria muhimu vya TEHAMA chini ya mwongozo wa NBS.

c. Mipango ya Biashara Mtandao ya Shirika la Posta Tanzania

Shughuli hii inalenga kusaidia Shirika la Posta Tanzania kuendana na maendeleo ya kiteknolojia ya kisasa na kushiriki kikamilifu katika mpango wa ufanyaji wa Biashara Mtandao (e-Commerce). Mpango huo baadaye utawezesha kujumuishwa kwenye biashara ya kimataifa pamoja na mpango wa Umoja wa Posta (UPU) wa Ecom@Africa. Mpango huo unalenga kuifanya Tanzania kuwa kitovu cha Biashara ya Kielektroniki katika eneo la Afrika, na itaongeza ukuaji wa biashara na ushiriki wa wananchi katika uchumi wa kidijitali. Shughuli maalum za kipaumbele za hili eneo zimeisha tambuliwa, hata hivyo muundo unaruhusu mradi kukabili/kushughulikia changamoto mpya na fursa zitakazojitokeza katika sekta hii inayobadilika kwa kasi. Kunaweza kuwepo hitaji la nyongeza ya sheria kwa ajili ya kukuza Biashara Mtandao nchini Tanzania. Hili litashughulikiwa katika kipengele kinachohusu mapitio ya sheria kwenye mradi huu. Fedha zitakazopaswa kulipwa kwenye eneo hili ni kwa ajili ya gharama za washauri elekezi watakaotengeneza jukwaa la Biashara Mtandao.

Kipengele cha Pili: Miundombinu ya uunganishaji wa Kidijitali.

Lengo la Kipengele cha pili ni kuhakikisha kuwa Watanzania wote wanaunganishwa kwenye mtandao wenye kasi kubwa zaidi, kwa bei ya nafuu na wenye kuaminika, ikiwa ni hitaji muhimu la kutoa na kupata huduma za kidijitali kwa maendeleo ya jamii pamoja na ya kiuchumi. Mbali na hatua za kuongeza ushindani katika sekta na uwekezaji wa mitandao ya kibinafsi, kuna haja ya uwekezaji wa moja kwa moja ili kukidhi mahitaji ya serikali ya kuwa na miundombinu ya uunganishwaji na pia kutoa motisha kwa sekta binafsi ili kupunguza pengo la kidijitali katika utoaji wa huduma za mtandao kati ya mijini na vijijini. Kipengele hiki kitasaidia ajenda ya serikali ya ukuzaji wa viwanda na maendeleo sawa kwa wote na kuhakikisha kuwa Watanzania wote, mijini na vijijini, wanapata huduma na fursa sawa za kidijitali. Katika hili, vipengele vidogo viwili, kama inavyoonyeshwa hapa chini vitahusika:

a. Kuimarishwa kwa Maunganisho ya TEHAMA ya Serikali

Eneo hili linalenga kusaidia kuunganishwa kwenye mkondo wa kasi wa mawasiliano kwa Wizara, Idara na Wakala (MDAs), Mamlaka za Serikali za Mitaa (LGAs) na Taasisi zingine za Serikali ambazo hazijaunganishwa, au zina changamoto ya kasi kwenye Mtandao wa Mawasiliano Serikalini (GovNet). Inakusudiwa kuunganisha taasisi zingine 200 zitakazojumuisha Halmashauri,

Ofisi za Mkoa, Hospitali za Mikoa, Hospitali za Wilaya; na MDAs zingine kwenye huduma za mtandao zenye ufanisi mzuri. Mradi utawezesha kutanuliwa na kuimarishwa kwa mtandao wa GovNet na pia kuongeza njia ya mkongo wa taifa wa mawasiliano kwenda maeneo yanayohitajika na watoa huduma za mawasiliano.

Aidha, Mradi wa Tanzania ya Kidijitali utagharamia ununuzi wa masafa ya mtandao wa mawasiliano ili kufikia uwezo wa angalau 1.5 Gbps kwa kila eneo kwa muda wa miaka kumi. Uwezo huo utatumiwa na MDAs na LGAs kwa ajili ya utoaji wa huduma za serikali. Ununuzi huo wa masafa unalenga kunufaisha pia makundi ya watumiaji ya vipaumbele ikiwemo shule, vyuo vikuu, hospitali, matumizi ya Serikali n.k. Kwa kusaidia vikundi hivyo kupata masafa hayo kwa bei nafuu, itawawezesha kukuza matumizi yao kulingana na mahitaji yao halisi. Teknolojia iliyopendekezwa kwa ajili ya kuunganisha taasisi za serikali itakuwa “fiber optic cable”, lakini pale ambapo haitapatikana, suluhisho la muda kwa kutumia microwave, setilaiti au “4G mobile broadband” inaweza kufikiriwa.

b. Mtandao wa kasi vijijini kwa ajili ya maendeleo

Sehemu hii inalenga kuendeleza mpango uliofanikiwa wa uunganishaji vijijini uliofanyika chini ya mradi wa RCIP-TZ kwa kutanua ufikaji wa mtandao unaopitisha data (4G au zaidi) kwenda kwa zaidi ya watu milioni tatu wanaoishi katika maeneo ya nchi ambayo kwa sasa hayafikiki na mitandao yoyote na pia kuboresha mitandao iliyopo ya 2G kuwa 4G au zaidi. Hii itahimiza ushiriki katika maendeleo ya uchumi wa kidijitali na itasaidia maeneo ya vijijini ambayo hapo awali hayakuweza kushiriki katika mafunzo ya mtandaoni au kushiriki kwa mikutano ya mbali, kufanya hivyo. Programu hii itatekelezwa kwa kushirikiana na Mfuko wa Mawasiliano kwa Wote (UCSAF) na uzoefu kutoka kwa programu ya RCIP-TZ utatumika, kwa mfano kurekebisha njia za utoaji wa vivutio vya kuhamasisha uwekezaji wa sekta binafsi katika maeneo ya vijijini kwa kutumia mtandao wa kuzunguka (network roaming). Eneo hili pia litashughulika na "TV white spaces", masafa yaliyokuwa yanatumika kwa ajili ya runinga za analojia ambayo sasa hivi hayatumiki. Hili litahitaji utafiti wa mshauri elekezi kwa kufanya uchambuzi kamili ili kuona upeo wa kutumia wigo wa “TV white spaces” katika maeneo ya vijijini na hivyo kutoa mwongozo wa sera na udhibiti juu ya utumiaji wa fursa hii.

Shughuli zinazofadhiliwa eneo hili ni pamoja na a) utafiti juu ya upeo wa kutumia wigo wa “TV white spaces”; b) utafiti juu ya namna gani minada ya kuwapata watakaopewa ruzuku itakavyoendesha; c) minada ya ruzuku, iliyo wazi kupitia zabuni za ushindani, katika maeneo yaliyobainishwa na UCSAF. Washindi wa zabuni chini ya mradi huo watalazimika kufuata viwango husika vya usimamizi wa mazingira na jamii kwakazi yoyote ya ujenzi itakayofanyika (kwa mfano, ujenzi wa minara ya simu).

Kipengele cha Tatu: Jukwaa la Huduma za Kidijitali

Lengo la kipengele hiki ni kuongeza uwezo wa miundombinu ya msingi inayohitajika katika utoaji wa huduma za umma za kidijitali, kuongeza ufanisi wa shughuli za ndani za serikali na kuendeleza majukwaa ya uzalishaji wa huduma za umma za kidijitali zenye vipaumbele katika kukuza uchumi na kuendeleza sekta.

Kuna maendeleo yaliyofanyika katika miaka ya hivi karibuni katika kukuza huduma za kidijitali na majukwaa shirikishi ya kutolea huduma ('mobile services portal', 'SMS gateway', 'e-payment gateway', n.k.); kuimarishwa kwa Mamlaka ya Serikali Mtandao (eGA) na kuweka mifumo ya uzalishaji ya kidijitali ya Serikali (awamu ya kwanza ya Ofisi Mtandao, Mfumo wa kidijitali wa kumbukumbu, mfumo wa usimamizi wa mapato, n.k.). Hivyo basi kutokana na umuhimu wa Mifumo hii, serikali inalenga kuendelea na utekelezaji wa Mifumo mbalimbali kwa ajili ya kuleta huduma karibu kwa wananchi na kukuza uchumi wa kidijitali kwa kutoa fursa zaidi kwa kila mwananchi kushiriki kwenye kujenga uchumi. Kipengele hiki kitatekelezwa kupitia maeneo yafuatayo:

(i) Huduma za Kidijitali na Mifumo ya Uzalishaji

a. Vituo vya Kutolea Huduma Sehemu Moja (Huduma Jamii Centres)

Shughuli hii inalenga kuboresha michakato na taratibu zilizopo za utoaji huduma za serikali kwa raia na wafanyabiashara ndogondogo kwa kuanzisha Vituo 31 vya kutoa huduma sehemu moja (One Stop Service Centers - OSSC, au Huduma Jamii kwa Kiswahili), ambapo hadi vituo 10 vitatekelezwa katika miaka miwili ya mradi (8 bara na 2 Zanzibar) Vituo hivi vitatengenezwa na kuwezesha raia kupata huduma za umma kwa njia rahisi, ya haraka na isiyo na vikwazo katika sehemu moja ambayo ni rahisi kwa usimamizi, kwa mfano ofisi za posta, vituo vya kijamii au mjasiliamali wa ndani. Upembuzi Yakinifu ulikamilishwa mnamo Novemba 2020, na mapendekezo ya utekelezaji wa shughuli na maeneo ya OSSCs yalitolewa. Mwisho wa mradi, imepangwa kuwa hadi huduma 32 za Serikali zitatolewa. Upembuzi Yakinifu umependekeza kutumia ada ya utoaji huduma (chini ya asilimia 5 ya gharama ya huduma uliyopewa) kama njia ya kufadhili OSSC.

Sambamba na rasimu ya bajeti iliyowasilishwa katika upembuzi yakinifu, shughuli zitakazofadhiliwa katika eneo hilo zitajumuisha ada za mshauri elekezi kwa ajili ya uboreshaji wa mchakato wa biashara. Shughuli zingine zinazofadhiliwa ni pamoja na ununuzi wa vifaa vya TEHAMA na ukarabati wa majengo yaliyopo. Mafunzo ya wafanyikazi wa utendaji pia yatahitajika, hasa kwa uelewa wa usalama wa kimtandao. Mradi utatumia majengo ya serikali yaliyopo na kazi zozote za ujenzi zitazingatia matakwa ya uhifadhi wa mazingira na jamii ya nchi na Benki ya Dunia.

b. Uchumi wa Kidijitali

Shughuli hii, itakayotekelezwa chini ya Wizara ya Fedha na Mipango na Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA), itazingatia uboreshaji wa mifumo ya kifedha/malipo kwa kuimarisha kanuni zinazohusu shughuli za kifedha za dijitali, kwa kushirikiana na Benki Kuu ya Tanzania (BoT), na kuimarisha Mfumo wa Malipo wa Kitaifa (NPS). Kwa kuweka taratibu na mifumo itakayosimamia vyema uchumi wa kidijitali. Shughuli hii inapaswa kuchangia ongezeko la mapato kwa Serikali. Shughuli hii itahitaji huduma za washauri elekezi, ununuzi wa vifaa na huduma za TEHAMA, pamoja na utengenezaji wa programu na ushauri wa usalama wa mitandao.

(ii) Miundombinu ya Kuhifadhi Data

Shughuli hii inakusudia kuimarisha Miundombinu ya Kituo cha Taifa cha Kuhifadhi Data kwa kupata vifaa vya kuhifadhi, vifaa vya mitandao, na rasilimali za kompyuta kwa ajili ya jukwaa shirikishi la serikali. Pia inalenga kusaidia kuwezesha matumizi ya pamoja (shared) ya rasilimali kwa gharama nafuu, kuimarisha uhakika wa huduma za kielektroniki zinazotolewa na serikali na kuongeza uwezo wa kuhifadhi data za serikali. Shughuli hii itahitaji huduma za washauri elekezi, ununuzi wa vifaa na huduma za TEHAMA na mafunzo ya ziada, hasa katika eneo la usalama wa mitandao, kwa kuzingatia njia bora za matumizi ya nishati mbadala. Kutokana na unyeti na usiri wa data za serikali, uhifadhi wa data hizo kwenye kituo cha serikali kunahitajika. Kwa ajili hiyo basi, kituo cha data cha serikali, kilichopo ambacho kiliishajengwa, kitatumika na kuimarishwa kwa usalama zaidi na kuongezewa uwezo wa kuhifadhi data.

(iii) Uelewa na Kujenga uwezo katika masuala ya Kidijitali

a. Programu ya mafunzo ya Kada ya TEHAMA ya Serikalini

Shughuli hii inalenga kuwajengea uwezo wataalamu wa TEHAMA ndani ya Serikali ili wawe mahiri katika kusimamia na kuhudumia mifumo ya TEHAMA ya serikali iliyopo na inayotarajiwa kuwepo baadaye. Hii inafuatia matokeo ya tathmini ya mapungufu ya ujuzi na taaluma za TEHAMA liliyofanywa katika Wizara zote mwaka 2018. Mradi unalenga kuwapa mafunzo maalum wataalam wa TEHAMA wasiopungua 500 kutoka Wizara mbalimbali na pia itajumuisha kozi ndefu (digrii za uzamili) katika vyuo vikuu vya viwango vya juu. Ushirikiano utaimarishwa na Kituo cha Kitaifa cha Maendeleo ya Wataalam wa TEHAMA ili kuhakikisha kuwa programu zifaazo zinaandaliwa kwa ajili ya kusaidia wataalamu wa TEHAMA katika sekta ya umma au kwa wale wanaotaka kufanya kazi za serikali. Watumishi wa umma watakao nufaika na mafunzo nje ya nchi watatakiwa kuwa wamefanya kazi serikalini kwa miaka kadhaa na watasaini mikataba ya kukaa ndani ya serikali kwa muda fulani au kujitolea kulipa sehemu ya gharama za mafunzo. Utaratibu wa uteuzi utaandaliwa na kujumuishwa katika Mwongozo wa Utekelezaji wa Mradi (PIM).

b. Elimu ya Kidijitali kwa Umma

Hii ni programu ya utoaji elimu kwa umma inayolenga kuongeza kiwango cha matumizi ya huduma za serikali za mtandaoni na itakuwa endelevu kwa muda wote wa utekelezaji wa mradi wa Tanzania ya Kidijitali. Itajumuisha, mitandao ya kijamii, vipindi vya runinga na redio kwa ajili ya kutangaza huduma za Serikali; matangazo ya runinga na video fupi fupi; machapisho ya matangazo kwenye vyombo vya habari; usambazaji wa matangazo; na warsha na semina (kwa vyombo vya habari na umma). Shughuli zingine ambazo zitagharimiwa ni pamoja na vikao kwa njia za kidijitali, makongamano, maonyesho na mashindano tofauti ya kidijitali baina ya vijana ili kuimarisha ushiriki wa kidijitali na michango katika ubunifu. Shughuli hiyo inakusudia kuongeza uelewa wa masuala ya kidijitali kwa kuongeza ufahamu na utumiaji wa huduma za kidijitali kwa raia. Aidha, kwa kupitia mashauriano maalum kati ya Serikali na wadau, itahakikishwa kuwa ushiriki wa wanawake katika kupata huduma za raia umezingatiwa. Shughuli

zitakazo gharimiwa eneo hili ni pamoja na warsha, huduma za washauri elekezi na mafunzo.

Kipengele cha nne: Usimamizi wa Mradi

Sehemu hii itasaidia maeneo muhimu ya usimamizi wa mradi, ikiwemo gharama za watumishi na gharama za uendeshaji. Serikali, kupitia Wizara ya Mawasiliano na Teknolojia ya Habari kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi na Utawala Bora, itaanzisha Kitengo cha Usimamizi wa Utekelezaji wa Mradi (PIU) ambacho kitakuwa na jukumu la kusimamia shughuli zote za mradi. PIU itajumuisha mratibu mkuu wa mradi, mtaalam wa huduma za serikali ya kidijitali, mtaalam wa kiufundi wa TEHAMA na wataalam wa ununuzi na usimamizi wa fedha na pia wataalamu wa masuala ya mazingira na jamii. Eneo hili pia litahusisha gharama za usimamizi wa mawasiliano, ufuatiliaji na tathmini, ukaguzi wa ndani, uendeshaji wa shughuli mbali mbali za kuwezesha mradi na usimamizi wa anuai za jamii. Zaidi ya hayo itajumuisha kujenga uwezo kwa taasisi zinazonufaika moja kwa moja na mradi, kama vile UCSAF na eGA hasa kwenye maeneo ya uandaaji wa nyaraka za zabuni na usimamizi wa mikataba ya TEHAMA.

Kipengele cha tano: Kukabiliana na Dharura.

Mradi unahusisha kipengele cha kukabiliana na dharula. Kipengele hiki hakijatengewa fedha zozote kwa sasa lakini kinaweza kufadhiliwa wakati mradi unaendelea ili kuruhusu kukabili dharura zitakazo jitokeza wakati wa utekelezaji wa Mradi. Kuwepo kwa kipengele hiki katika hatua za mwanzo za maandalizi ya mradi inasaidia kuweka utayari wa kukabiliana na dharula pale inapoibuka. Dharula hizi zinaweza zikawa kwa mfano, majanga ya kibinadamu ambayo yanahitaji utoaji wa huduma za mawasiliano ya dharura ili kuchukua nafasi ya vifaa ambavyo vimeharibiwa, au kuwezesha malipo ya fedha ya dharura kupitia mitandao. Suala la msingi wakati wa andiko hili ni janga la Corona (COVID-19) ambalo linahitaji majibu ya haraka, kwa mfano kwa kuongeza njia na uwezo wa ziada wa mtandao kwa ajili ya ofisi za Serikali, hasa vituo vya afya na hospitali, na kwa watumishi wa Serikali wanaolazimika kufanya kazi wakiwa nyumbani. Mazingira, mawanda na taratibu za ushughulikaji wa masuala ya dharula yatafafanuliwa katika Mwongozo wa Utekelezaji wa Mradi (PIM).

Lengo la Mfumo wa Sera ya Uhamishaji wa Makazi (RPF)

Lengo la RPF hii ni kutoa utaratibu wa kufanyia uchunguzi, shughuli zote zilizopo kwenye mradi wa DTP, ili kuhakikisha kuwa pale ambapo ardhi itahitajika kuchukuliwa kwa ajili ya shughuli za mradi, basi utaratibu wa kuhamisha kwenye makazi na malipo ya fidia kwa ajili ya upotevu wa ardhi, maisha na mali zingine unapaswa kuzingatwa na kutekelezwa katika namna iliyo endelevu. RPF inaweka malengo, kanuni, taratibu na njia za operesheni yoyote ya kuhamisha kwenye makazi mapya na kutoa mwongozo kwa watekelezaji kutoa fidia ya haki kwa Watu walioathiriwa na Mradi (PAPs).

3. Shughuli za Mradi na Uhifadhi

Mradi wa Tanzania ya Kidijitali unaopendekezwa utahusisha miradi midogo midogo, na shughuli ambazo zinaweza kuleta athari mbaya za mazingira kwenye eneo na jamii. Hata hivyo, hali halisi ya miradi midogo midogo, mahali ilipo, maeneo ya msingi ya athari, kiwango, ukubwa na muda wa athari zinazosababishwa na aina mbalimbali ya shughuli za mradi bado hazijabainishwa kwa kiwango cha kina. Mpango wa Utekelezaji wa Kuhamisha kwenye Makazi Mapya (RAP) unaweza kutengenezwa ili uidhinishwe kwa kufuata kanuni za nchi . Pale ambapo uhamisho wa makazi mapya utafanyika, vifungu vinavyohusika kwenye kanuni za nchi na Sera ya Uendeshaji ya Benki ya Dunia (Environmental and Social Standard 5 – ESS 5) juu ya Uhamisho wa Makazi pasipo hiari vitatumika.

Kwa kuzingatia athari za mradi huo na kwa kuzingatia sera za uhifadhi wa mazingira na jamii za Benki ya Dunia, mradi wa DTP uliopendekezwa unawekwa kwenye Kundi B. Kuhusiana na masuala ya kuhamisha makazi, sera kuu ya uhifadhi inayoguswa ni Environmental and Social Standard 5 – ESS 5 (Uhamisho wa Makazi pasipo Hiari).

Mpango wa Utekelezaji wa Kuhamisha kwenye Makazi Mapya (RAP) maalum zitaandaliwa zikiwa na gharama halisi wakati wa mchakato wa RPF kwa miradi midogo ambayo inaweza kusababisha kuchukuliwa kwa ardhi au uhamisho wa makazi pasipo hiari kwani, wakati mwingine, vipande vidogo vya ardhi vinaweza kuhitajika kusimika minara, vifaa vya nishati na vifaa vya mitandao ya mawasiliano. Hali halisi ya mitandao na maeneo maalum ya shughuli za mradi ambazo zinaweza kusababisha uhamisho wa makazi pasipo hiari bado haijulikani kwa wakati huu. Pale taarifa maalum za mipango zitakapopatikana na maeneo ya ardhi kutambuliwa, mipango ya uhamisho wa makazi na mipango ya fidia kwa ajili ya miradi midogo itaandaliwa kulingana na sera hii (RPF) na itawasilishwa Benki ya Dunia kwa ajili ya idhini kabla ya uchukuliwaji wowote wa ardhi, fidia, uhamisho wa makazi mapya, au athari nyingine yoyote katika maisha haijatokea.

4. Uchunguzi wa miradi midogo

Miradi midogo ya Mradi wa Tanzania ya Kidijitali DTP iliyopendekezwa itafanyiwa mchakato wa uchunguzi hatua kwa hatua ili kubaini kama mradi huo mdogo utasababisha uhamishaji wa watu au adhari za kiuchumi, na hivyo kama RAP itahitajika na ikiwa ndivyo, namna ya ya kuiandaa na kuitekeleza utafanyika. Mchakato wa uchunguzi utahakikisha kuwa miradi midogo ya DTP inakidhi mahitaji ya Environmental and Social Standard 5 – ESS 5 na mahitaji ya kisheria ya Tanzania kwa ajili ya ununuzi wa ardhi. Uchunguzi wa mradi utafanyika ili kutambua aina na hali ya athari zinazoweza kuhusishwa na shughuli zilizopendekezwa za mradi wa DTP na kuweka hatua za kutosha za kushughulikia athari hizo. Uchunguzi wa masuala ya makazi mapya utakuwa sehemu ya uchunguzi wa jumla wa mazingira na jamii.

5. Nyenzo ya Uhamishaji Makazi

Inatarajiwa kwamba shughuli za mradi wa DTP zitaepuka au kuzuia upatikanaji wa ardhi au kusababisha aina yoyote ya makazi mapya katika miradi midogo

midogo chini ya Kipengele cha 2 na 3. Ikiwa upatikanaji wa ardhi hauwezi kuepukika, nyenzo zifuatazo zinapaswa kutumiwa kuongoza mchakato mzima:

- Mipango ya makazi mapya;
- Mashauriano ya wadau na utoaji taarifa;
- Utafiti / sensa ya msingi ya jamii na uchumi;
- Uthamini na fidia;
- Utaratibu wa kurekebisha kero; na
- Ufuatiliaji na tathmini na ukaguzi.

6. Ushirikishwaji wa Wadau

Wakati wa maandalizi ya RPF hii, Mshauri Mwelekezi alifanya mashauriano kamili ya wadau kutoka watekelezaji wakuu ambao watahusika moja kwa moja na utekelezaji wa mradi wa DTP. Licha ya kuwa mradi wa DTP unatarajiwa kutekelezwa katika ngazi zote za kitaifa hadi kwenye halmashauri, mashauriano na wadau hao yalifanywa Dar es Salaam na Dodoma pekee, kutokana na kuwa na muda mdogo wa kufanya zoezi hilo, Mashauriano hayo yalifanywa na Taasisi za Umma na binafsi zinazohusika na utekelezaji, uratibu, na uendeshaji katika ngazi ya kitaifa.

Wadau wakuu waliyoshirikishwa ni pamoja na:

(i) Wizara

- Ofisi ya Rais, Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa (OR-TAMISEMI);
- Ofisi ya Rais, Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora (OR-MUUUB);
- Ofisi ya Makamu wa Rais, Idara ya Mazingira (VPO-DoE);
- Wizara Mawasiliano na Teknolojia ya Habari (WMTH);
- Wizara ya Viwanda, Biashara na Uwekezaji (WVBU);
- Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia (WEST); na
- Wizara ya Ardhi, Nyumba na Maendeleo ya Makazi (WANMM).

(ii) Wakala za Serikali/au Mamlaka

- Tume ya TEHAMA (ICTC);
- Mfuko wa Mawasiliano kwa Wote (UCSAF);
- Mamlaka ya Serikali Mtandao Agency (e-GA);
- Kampuni ya Simu Tanzania (TTCL);
- Mamlaka ya Udhhibiti wa Ununuzi wa Umma (PPRA);
- Wakala wa Usajili, Ufilisi na Udhamini (RITA);
- Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA);

- Mamlaka ya Mawasiliano Tanzania (TCRA); na
- Shirika la Posta Tanzania (TPC).

(iii) Mdhibiti wa Mazingira

- Baraza la Taifa la Menejimenti ya Mazingira (NEMC).

(iv) Vyuho vya elimu ya juu

- Chuo Kikuu cha Dodoma (UDOM).
- Chuo Kikuu cha Dar es Salaam (UDSM); and
- Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam Institute of (DIT).

(v) Hospitali ya Taifa

- Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH).

(vi) Kampuni binafsi za mitandao

- Vodacom, Airtel, Tigo/MIC, and Halotel.

(vii) Wafanyabiashara wa taka waliosajiliwa

- Chilambo General Trade Company Ltd.

7. Hoja Kuu za Wadau

Hoja kuu muhimu za wadau hasa kuhusiana na upatikanaji wa ardhi, makazi mapya na fidia ni:

- Ubashiri wa uwepo wa ardhi kwa ajili ya kusimika miundombinu ya TEHAMA;
- Ununuzi wa ardhi unatarajiwa, lakini hakutakuwa na uhamisho kwenda makazi mapya;
- Kubadilika kwa shughuli za kujitafutia riziki kutokana na ununuzi wa ardhi;
- Fidia inapaswa kulipwa kutokana uchukuaji wa ardhi yoyote, uharibifu wa huduma zingine na vifaa, au usumbufu wa utolewaji wa huduma;
- Uwezekano wa kupoteza maisha kutokana na uharibifu wa mazao na mali nyingine;
- Uwezekano wa kupoteza miliki ya majengo ya biashara kutokana na kuhamishwa. Kwa mfano kuondolewa kwa wauzaji katika maeneo ambayo nyaya za mkongo zitapitishwa;
- Uelimishaji na uwekaji wa mipaka wa maeneo ya mradi unapaswa kufanyika ili kuepusha kuenezwa kwa uvumi wa masuala ya ardhi;
- Mradi wa DTP unaweza kufikiria kukodisha / kununua ardhi inayomilikiwa na serikali ya kijiji;
- Uelewa mdogo wa umma: jamii hazikujua kuhusu RCIP TZ; na

- Jamii zinapaswa kushirikishwa kikamilifu kutoka hatua ya usanifu hadi hatua ya utekelezaji wa mradi (ushiriki wa umma).